

Boendeplan – för sociala ändamål

2025 – 2029 med utblick mot 2035

Socialnämnden

Dnr 24SON191, 2025-04-16

Boendeplan

- för sociala ändamål

2025 - 2029 med utblick mot 2035

Socialnämnden
Dnr 24SON191
2025-04-16

Välfärd Gävle, utveckling och stöd

Anna Åkerbris, Boendeplanerare

www.gavle.se

Innehåll

1.	Sammanfattning	4
2.	Bakgrund	5
2.1.	Definitioner	7
3.	Bestånd och behov av bostadssociala lägenheter	9
3.1	Övergångslägenhet	10
3.2	Försökslägenhet	10
3.3	Jourlägenhet.....	11
4.	Övergångslägenhet - Bostad Först.....	12
5.	Stödboende och Hem för vård och boende (HVB).....	13
5.1.	Stödboende för ensamkommande barn - EKB	13
5.2.	Stödboende för vuxna med missbruksproblematik.....	14
5.3.	Hem för vård och boende (HVB).....	16
6.	Tillsynsboende	17
7.	Boende på Björkegrenska och Kristinelundgården.....	18
8.	Skyddat boende	19
9.	Härbärge	20
10.	Utredning för insatser mot hemlöshet.....	20

1. Sammanfattning

Välfärd Gävles Boendeplan för sociala ändamål 2025 - 2029 med utblick mot 2035 - Socialnämnden, behandlas och antas av Socialnämnden utifrån nämndens ansvarsområden.

Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg enligt socialtjänstlagen.

Socialnämnden (Välfärd Gävle) handlägger alla ansökningar om bistånd samt skriver avtalen med den externa hyresgästen.

I planen fastställs behovet av bostäder och lokaler utifrån verksamhetens behov av platser för boende och/eller stöd.

I boendeplanen redovisas behovet uppdelat utifrån målgrupper:

- Bestånd och behov av bostadssociala lägenheter (övergångslägenhet, försökslägenhet, jourlägenhet)
- Övergångslägenhet – Projekt Bostad Först
- Stödboende och Hem för vård och boende (HVB)
- Tillsynsboende
- Boende på Björkegrenska
- Skyddat boende
- Härbärge

Planen visar på en någorlunda balans mellan tillgång och behov för sociala ändamål 2025–2035.

En del utredningar pågår dock inom Välfärd Gävle, kring olika verksamhetsförbättringar, vilket kan leda till ett förändrat behov av boenden. Enligt dagens verksamhet, ser Välfärd Gävle ett större behov av tillsynsboende och stödboenden.

Behovet beräknas att kunna mötas genom fler lägenheter hos AB Gavlegårdarna och genom ett fåtal, sedan tidigare befintliga avtal med, privata fastighetsägare.

Omställning inom socialtjänstområdet

En ny socialtjänstlag planeras träda i kraft från 1 juli 2025. Propositionen kom i början av året. Ett omställningsarbete är igångsatt för att kunna möta lagens intentioner utifrån vad som nu är känt. Prioriterade områden är att skapa en mer förebyggande socialtjänst och kunna ge våra medborgare tidigare insatser än idag. Dessutom ska socialtjänsten i högre grad vila på insatser som är kunskapsbaserade. Under våren 2024 genomfördes en kartläggning av vilka insatser som idag utförs och identifiering av förbättringsbehov. Under resterande delen av 2024 har arbetet utförts processorienterat och målet var att lägga fram förändringsförslag vid årsskiftet 2024/25. Under 2024 fanns ett särskilt statsbidrag till kommunerna för detta, 650 tkr per kommun (oavsett kommunstorlek). Regeringen har aviserat att statsbidragen för 2025 kommer vara mer omfattande,

och att de då ska fördelas mer tydligt utifrån kommunstorlek. Omställningsarbetet kommer sannolikt medföra att den interna samverkan mellan berörda kommunala verksamheter behöver utvecklas och stärkas. Likaså vad gäller den externa samverkan. Beredskap för att göra organisatoriska förändringar som kan stödja det framtida arbete behöver också finnas.¹

2. Bakgrund

Reglerna i socialtjänstlagen, SoL, innebär att var och en i första hand är skyldig att försörja sig själv och sin familj inom ramen för sin förmåga. I detta ingår också ansvar för att ordna bostad, vilket innebär att den bostadslöse själv får söka bostad via bostadsförmedling, bostadsföretag, andrahandsförmedlingar eller på annat sätt försöka ordna sin bostadssituation. Föräldrar har huvudansvaret för att säkerställa nödvändiga levnadsvillkor för sina barn och ansvarar för att barnens behov och rättigheter blir tillgodosedda.

Kommunerna ansvarar för att det finns bostäder till invånarna i den egna kommunen och ska planera bostadsförsörjningen utifrån kommunens framtagna riktlinjer. Riktlinjerna syftar till att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder. Riktlinjerna ska också främja att kommunen förbereder och genomför ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen.

Socialtjänstlagen omfattar alla som vistas i en kommun och reglerar kommunens skyldigheter att erbjuda stöd och hjälp. Socialtjänstlagens 4 kap 1 § reglerar rätten till insatser via socialtjänsten vilket kan omfatta insatser till personer som söker hjälp med boende. Socialtjänsten i en kommun omfattas även av skyldigheten att ingripa till skydd för enskilda personer. Socialtjänstens ansvar kan handla om att bistå med olika former av akuta och mer långsiktiga boendelösningar utifrån individuella behov och efter biståndsbedömning.

För vissa grupper har kommunen ett särskilt ansvar att tillhandahålla boenden. Det handlar om vissa äldre personer, vissa personer med funktionsnedsättning och vissa nyanlända som fått uppehållstillstånd.¹

En behovsanalys utifrån socialnämndens behov är komplex. Att räkna på socialnämndens behov är en utmaning då det finns många faktorer som påverkar behovsbilden. I den här planen utgör, historiken avseende antalet beviljade beslut tidigare år och kontor myndighets gemensamma/totala uppskattning av framtida behov, grunden för bedömningen. I analysen så vägs också tillgängliga resurser för stöd i boendet in, samt vilka andra insatser som nämnden kan erbjuda.

Utredningsenhet boende inom Valfärd Gävle har tidigare tagit emot remisser från andra enheter gällande behovet. Utredningsenhet boendes uppdrag förstärktes i och med att enheten organiserades inom Myndighetskontoret. Utredningsenhet boende har sedan dess gjort mer rättssäkra beslutsunderlag samt arbetat med utredningsprocessen för att få säkrare bedömningar. Utredningsenhet boende har ett gott samarbete med AB Gavlegårdarna avseende anskaffande av lägenheter efter behov.

Pågående förändringsarbete och en utökad öppenvård

Sektorn har under förra året gjort ett omfattande omställningsarbete inom flera områden för att både utveckla verksamheterna och minska kostnaderna. Valfärd Gävle ser exempelvis att antalet externa placeringar i HVB-hem har minskat och att ett arbete har inletts för att utveckla insatser på hemmaplan för barn och unga. Dock kvarstår de ekonomiska utmaningarna och sektorledningen behöver ytterligare analysera orsakerna för att ta ställning till hur det ska hanteras framåt.²

Det pågår också ett förändringsarbete inom Valfärd Gävle, för målgruppen vuxna med att utveckla den egna öppenvården, för att kunna minska externa HVB-placeringar samt köp av öppenvård. Detta har medfört ett ökat behov av boenden för målgruppen. Det finns ett behov av att utveckla nya boendeformer för att ytterligare kunna hjälpa personer med missbruksproblematik på hemmaplan. Kommunens tillsynsboende, Stalgatan, behöver kompletteras med ytterligare boende för personer med missbruksproblematik.

Fortsatt arbete för att nå en ekonomi i balans

Gävle kommuns arbete för att nå en budget i balans fortsätter. I juni 2024 fattade kommunstyrelsen beslut om att ge kommundirektören i uppdrag att bedöma om nämndernas beslutade sparåtgärder är tillräckliga för att nå en budget i balans och om inte ge förslag på ytterligare åtgärder.

Vid höstens första kommunstyrelsesammanträde den 10 september 2024 återrapporterades uppdraget.

Delårsrapporten visade i juni att de sparåtgärder som nämnderna fattade beslut om i slutet av 2023 och inledningen av 2024 inte räcker för att komma till rätta med det ekonomiska underskottet. Ett antal förslag till åtgärder presenterades också och kommunstyrelsen fattade beslut om att förvaltningen ska arbeta vidare med dessa. Majoriteten av områdena identifierades och lyftes fram i förvaltningens fördjupade analys som delgavs politiken i juni.

Kommunstyrelsen skickar ytterligare uppdrag vidare till ansvarig nämnd för hantering och ställningstagande:

- Kommunstyrelsen kommer att följa Socialnämndens införandearbete av den nya socialtjänstlagen. Införandet kommer att kräva ett förändringsarbete både organisatoriskt och resursmässigt, vilket möjliggör för nya vägval kring inriktning av exempelvis öppenvården.²

¹ <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/ekonomiskt-bistand/hemloshet/kommunens-och-socialtjanstens-ansvar-for-boendeinsatser/>

² (från "Fördjupad analys inför Kommunplan med årsbudget 2025")

2.1. Definitioner

- **Övergångslägenhet** - Övergångslägenheter kallas de lägenheter, där kommunen är förstahandshyresgäst och som kommunen upplåter vidare genom andrahandshyresavtal. Dessa lägenheter upplåtes till de som har rätt till bistånd i form av en bostad enligt 4 kap. 1 § SoL, människor som är helt bostadslösa och har speciella svårigheter, se redogörelse under punkten 3 nedan. I de fall som bistånd till boende beviljas enligt 4 kap. 1 § SoL gäller samma handläggning vad gäller deltagarna i Bostad Först.
- **Försökslägenhet** - Försökslägenheter kallas de lägenheter, där kommunen är förstahandshyresgäst och som kommunen upplåter vidare genom andrahandshyresavtal. Dessa lägenheter upplåtes till de som har rätt till bistånd i form av en bostad enligt 4 kap. 1 § SoL (människor som är helt bostadslösa och har speciella svårigheter), och till människor med en sammansatt social problematik i ett utslussningsskede enligt 4 kap. 2 § SoL. Det handlar om tidsbegränsade biståndsbeslut som verkställs genom tidsbegränsade hyresavtal. Dessa lägenheter är möblerade. Det finns ingen möjlighet för hyresgästen att få ta över kontraktet på en försökslägenhet.
- **Jourlägenhet** – I första hand för korta placeringar till för våldsärenden. Ingen hyra/avgift tas ut för boendet. Nämnden har totalt 11 jourlägenheter, fördelat på de olika verksamheterna. Det handlar om tidsbegränsade biståndsbeslut.
- **Övergångslägenhet - Bostad Först** – en särskild insats som riktas till långvarigt hemlösa med en psykisk- och/eller missbruksproblematik. För en övergångslägenhet är kommunen förstahandshyresgäst och kommunen upplåter lägenheten vidare genom andrahandshyresavtal. Dessa lägenheter upplåtes till de som har rätt till bistånd i form av en bostad enligt 4 kap. 1 § SoL (människor som är helt bostadslösa och har speciella svårigheter), och till de människor med en sammansatt social problematik som befinner sig längst bort från bostadsmarknaden. Det handlar om tidsbegränsade biståndsbeslut som verkställs genom tidsbegränsade hyresavtal. Lägenheterna är omöblerade. För denna målgrupp inom ramen för Bostad Först ska boendet vara mer stadigvarande. Deltagaren ska kunna ta över förstahandsavtalet.
- **Stödboende för barn - EKB** – en mindre ingripande, och mer självständig form av boendeinsats för ensamkommande barn (från 16 år).
- **Stödboende för vuxna med missbruksproblematik** – en insats som syftar till att ge stöd till att bibehålla nykterhet och att komma vidare till ett eget boende. Hemstagården (för män) och Nova (för kvinnor)
- **Tillsynsboende** – Inget krav på nykterhet. Stallgatan (för män och kvinnor).

- **Boende på Björkegrenska** - är ett kommunalt boende som beviljas i första hand till hemlösa barnfamiljer utan tilldelning av ett kontrakt. 12 kap. jordabalken är således inte tillämplig. Ett boende på Björkegrenska beviljas hemlösa barnfamiljer även i en akut situation enligt 4 kap. 1 § SoL, samt därefter enligt 4 kap. 2 § SoL. En barnfamilj kan också utan att ha varit i nöd ansöka om att få en plats på Björkegrenska. Klienten betalar dygnsavgift enligt socialtjänstlagen. Även ensamstående vuxna kan få boende på Björkegrenska, dock inte i ett akut läge, utan efter utredning och bedömning. Nyanlända personer som av Migrationsverket anvisas till Gävle kommun kan erbjudas tillfälligt boende i avvaktan på ett förstahandskontrakt hos det kommunala bostadsbolaget.
- **Skyddat boende** – boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp tillsammans med andra relevanta insatser. Skyddat boende erbjuds även av exempelvis kvinnojourer, utan beslut från socialnämnden. Skyddat boende köps in på ramavtal.
- **Härbärge** - en tillfällig (natt till natt) övernattningslokal för bostadslösa. Boende på härbärgen kräver inget biståndsbeslut.
- **Hem för vård och boende (HVB)** – en insats som bedriver behandling eller är inriktad på vård, stöd eller fostran. Samtliga HVB är i extern regi.

3. Bestånd och behov av bostadssociala lägenheter

Bostadssociala kontrakt är ett andrahandskontrakt där Valfärd Gävle är förstahandshyresgäst. Den enskilde kan ha rätt till bistånd för boende då denne är helt bostadslös och har speciella svårigheter att tillgodose sitt behov av bostad själv. Utifrån dessa kriterier görs individuell bedömning.

Valfärd Gävle har 10 försökslägenheter och 2 jourlägenheter. Enheten för våld i nära relation - har 8 jourlägenheter och Utredningsenhet vuxen - har 3 lägenheter

Bostad Först är de som ansöker om både stöd och boende och får en övergångslägenhet som kan, när det fungerar bra, ta över samma lägenhet, med ett eget hyresavtal.

När projektet blivit mer etablerat, så kommer det vara enklare att se hur många deltagare som det kommer att röra sig om framåt.

Övergångslägenhet (hyrs ut omöblerade)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026-2035
Totalt	435	278	154	110	100	100
Förändring (+/-)	-7%	-36%	-45%	-7%	-9%	-
Nya beslut	52	9	1	7	6	2

Försökslägenhet

– korttidskontrakt 1 vecka i taget med 1 dygns uppsägningstid (Möblerade LGH)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026-2035
Totalt	15	3	5	10	15	20
Förändring (+/-) lägenheter	+5	-12	+7	+5	+5	+5

Jourlägenhet

	2021	2022	2023	2024	2025	2026-2035
Totalt	19	11	9	15	15	15

3.1 Övergångslägenhet

Sju övergångslägenheter har hittills beviljats under 2024 och 47 klienter har under 2024 fått eget avtal (från övergångslägenhet till eget hyresavtal med hyresvärden). För november 2024 kommer det faktureras 104 övergångslägenheter, som pågående. Hos privata hyresvärdar har vi 45 lägenheter uppdelat på HSB 2 övergångslägenheter, Heimstaden 13 övergångslägenheter och 1 försökslägenhet, Svea fastigheter 17 lägenheter och Balder 12 lägenheter. Resterande 59 lägenheter från Gavlegårdarna fördelar sig på 51 övergångslägenheter och 8 försökslägenheter.

Det totala antalet aktiva övergångslägenheter har minskat från 154 lägenheter i augusti 2023, ner till 110 lägenheter i augusti 2024. Det är en minskning med ca 7 procent.

Behov

Antalet övergångslägenheter har under de senaste åren minskat till följd av att det nu gjorts mer omfattande utredningsarbete med bedömningar där möjliga äldre kontrakt har avslutats, kombinerat med ett reducerat antal gynnande beslut. Enligt rättspraxis är det få människor som har rätt till bistånd i form av ett boende. Utredningsenhet Boende hjälper och vägleder människor till ett självständigt liv och ett stöd för eget boende och utreder även om det finns rätt till bistånd till boende.

Övergångslägenheter bedöms fortsatt minska framöver, om än i mindre takt än det hittills gjorts. Valfärd Gävle kommer framåt också att arbeta i annan form med övergångslägenheter – mot fler klienter i Bostad Först och Försökslägenheter.

3.2 Försökslägenhet

Försökslägenhet hyrs ut med andrahandskontrakt till människor med en sammansatt social problematik i ett utslussningsskede. Det handlar om tidsbegränsade biståndsbeslut som går hand i hand med tidsbegränsade hyresavtal. Socialnämnden upplåter en lägenhet i andra hand med ett tidsbestämt hyresavtal som i vanliga fall avser en hyresperiod om en vecka, och med rätt till förlängning med en vecka i taget, om inte uppsägning sker, till människor med en sammansatt social problematik i ett utslussningsskede. Den maximala längden på hyresförhållandet som ett sådant andrahandshyresavtal kan komma att avse är 23 månader. Ingen klient får således bo längre än sammanlagt 23 månader i följd i en försökslägenhet. Klient har inget besittningsskydd utifrån att hyresförhållandet varar kortare tid än två år. Lägenheten hyrs ut i möblerat skick.

Det finns ingen möjlighet att ta över hyresavtalet avseende denna målgrupp och dessa kontrakt efter att ett hyresförhållande om maximalt 23 månader har gått till ända. Klientens hyresvärd är Gävle kommun. De finns ingen rättslig relation mellan fastighetsägaren och klient. Kommunen ansvarar som hyresvärd för klienten enligt 12 kap. jordabalken (hyreslagen).

Socialnämnden nyttjar 10 försökslägenheter.

Behov

Det bedöms finnas ett ökat behov av försökslägenheter åren framöver – dessa lägenheter tillhandahålls av AB Gavlegårdarna, från deras ordinarie bostadsbestånd. Dialog förs även med andra hyresvärdar för att utöka beståndet. Det finns en problematik i att de klienter som har skulder till Gavlegårdarna idag inte har någon möjlighet att få bostad genom dom och vi har ingen annan hyresvärd i nuläget som vi kan få hyreslägenheter igenom.

3.3 Jourlägenhet

Den som har omfattande skyddsbehov och den som behöver flytta från Gävle kommun handläggs av Enheten för våld i nära relationer (EVIN) som utreder och placerar. Utredningsenhet Boende handlägger behov från våldsutsatta människor som inte har egna förmågor att byta eller ordna med en bostad. Efter utredning kan bistånd i form av en förtursplats i kön hos det kommunala bostadsbolaget beviljas när personen visserligen inte har sådana speciella svårigheter att ett biståndsbeslut enligt 4 kap. 1 § SoL aktualiseras, men som ändå har bestyrkta svårigheter. Samma handläggning ska gälla även för ungdomar över 18 år som är placerade och som bedöms klara av att bo i ett eget boende. Det handlar om att bevilja en förtursplats i kön hos det kommunala bostadsbolaget, inte om ett hyreskontrakt. Detta sker i samverkan och överenskommelse med kommunala bostadsbolaget.

Välfärd Gävle står som hyresgäst för jourlägenheter som ligger utspridda över kommunen. Socialnämnden har i april 2025 tillgång till 22 jourlägenheter för barnfamiljer och personer utsatta för våld i nära relation. Socialnämnden ansvarar för utrustningen i jourlägenheter. Ingen kostnad/egenavgift utgår för den enskilde i boende i jourlägenhet idag.

Utredningsenhet boende har 2 jourlägenheter.

Enheten för Våld i nära relationer har 10 lägenheter till sitt förfogande.

Utredningsenhet vuxen nyttjar 10 jourlägenhet.

Behov

Behovet har ökat de senaste åren eftersom våld i nära relation har ökat. Prognosen framåt tyder dock på att behovet täcks med nuvarande antalet jourlägenheter men viktigt att det vid förändrat behov finns möjlighet att skala upp antalet lägenheter.

4. Övergångslägenhet - Bostad Först

Bostad Först är tänkt som en modell där bostad erbjuds till långvarigt hemlösa med psykisk- och/eller missbruksproblematik. Boendet har inget krav på behandling, men de erbjuds ett stort stöd från boendevägledare. Boendeformen finns inte inom det ordinarie utbudet inom Valfärd Gävle idag, utan bedrivs i projektform, med stöd av statsbidrag.

Målgruppen för Bostad Först är människor med en mångårig eller upprepade missbruks- och hemlöshetsproblematik, samt en psykosocial problematik och någon form av stödbehov. Målgruppen har oftast svårt att komma in på arbetsmarknaden och erhålla en bostad på egen hand. Förutsättningen för att kunna erbjudas Bostad Först är att individen med stöd ska kunna sköta ett hyresavtal.

Målgruppen ska inte ha stora omvårdnadsbehov. De insatser som erbjuds idag från Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och Omvårdnadsnämnden i form av serviceboende, gruppboende och särskilt boende för äldre är till för personer med stora omvårdnadsbehov.

Målgruppen för Bostad Först befinner sig längst bort från bostadsmarknaden. I målgruppen ingår således människor som kan ha olika former av missbruks-/beroendeproblematik och som därtill kan ha en psykisk sjukdom eller psykisk ohälsa. Biståndet är ett paket som inkluderar boende, vilket kompletteras med vägledning och stöd. Grundtanken med Bostad Först är att människor utifrån att de har ett tryggt boende själva kan ta makten över sina liv utan att biståndet i form av boende villkoras med krav på drogfrihet eller behandling. Biståndet är dock villkorat med ett återkallelseförbehåll som gör det möjligt att ompröva det gynnande beslutet till nackdel för den enskilde vid sådana ändrade förhållanden som innebär att biståndet till exempel av någon anledning inte längre är lämpligt och då det av någon anledning inte längre finns ett behov av det aktuella biståndet.

Bostad Först realiseras genom ett övergångskontrakt. Det är ett andrahandavtal som är tidsbestämt med en månad, dock med rätt till förlängning med en månad om uppsägning inte sker. Den maximala tiden för ett hyresförhållande som ett sådant andrahandshyresavtal kan komma att avse bör som utgångspunkt vara 23 månader. I undantagsfall kan förlängning medges under förutsättning av att en överenskommelse om avstående från besittningsskydd har godkänts av hyresnämnden.

Lägenheten hyrs ut omöblerad. Målet är att deltagaren ska ges en möjlighet att ta över hyresavtalet avseende dessa lägenheter, efter att hyresförhållandet enligt andrahandsavtalet har avslutats. Detta ankommer på fastighetsägaren att bestämma och är inget som Socialnämnden råder över. Deltagarens hyresvärd är kommunen (kommunen ansvarar som hyresvärd för deltagaren enligt 12 kap. jordabalken (hyreslagen). Det finns ingen rättslig relation mellan fastighetsägaren och deltagaren förrän det blir aktuellt för denne att ingå i ett eget förstahandskontrakt med fastighetsägaren.

Behov

Bostad först öppnades för ansökningar i januari 2024. Intresset och antalet ansökningar var till en början lågt. Därför inleddes en uppsökande verksamhet varje vecka vid bland annat Hela

Människan/Härbärgat och på andra platser där vi vet att bostadslösa kan finnas. Besöken pågår fortfarande och syftar till att informera och motivera till att ansöka om Bostad först.

Många av de bostadslösa som vistas i Gävle är skrivna i andra kommuner och kommer därför inte i fråga för Bostad först. Flera har också hyresskulder sedan tidigare hos Gavlegårdarna och har hittills inte kunnat få kontrakt hos dem utifrån gällande regler. Det förs dock en dialog med Gavlegårdarna gällande ändrade villkor för Bostad Först. Dialog pågår även med bostadsbolaget Heimstaden om fler lägenheter i deras bestånd, vilket skulle öka utbudet och möjligheterna att erbjuda Bostad först.

Hittills har tre personer fått erbjudande om bostad genom Bostad först (mars 2025). Målet för 2025 är att fem personer ska ha ett bostadskontrakt via Bostad först.

Boendeformen behöver utvärderas under en längre tid (i slutet av 2025) för att kunna utreda eventuella framtida behov.

5. Stödboende och Hem för vård och boende (HVB)

Socialnämndens vårdinsatser syftar till att möjliggöra ett självständigt liv. Vårdinsatser kan ske i eget boende, familjehem, hem för vård och boende (HVB) eller i stödboende. Placeringstiderna varierar från korta jourplaceringar till uppväxtplaceringar.

5.1. Stödboende för ensamkommande barn - EKB

Stödboende för barn och unga 16–20 år är en placeringsform från Socialstyrelsen som trädde i kraft 1 januari 2016. Syftet är en mindre omfattande boendeinsats för barn och unga vars vårdbehov inte är så stort att det motiverar vård i en HVB placering.

Stödboende är en vanlig placeringsform för ensamkommande barn och unga i åldrarna 16–20 år. Välfärd Gävle har idag inget stödboende för barn och unga, utan är hänvisade till externa köp av plats.

Behov

Kommunerna ansvarar för mottagande av ensamkommande asylsökande barn och ungdomar och Migrationsverket anvisar vilken kommun som ansvarar för det individuella barnet. Anvisningarna sker till kommunerna genom ett fördelningssystem som baseras på att respektive kommun tar emot en fastställd andel av det totala antalet barn.

Anvisning sker till den kommun i landet som har lägst måluppfyllelse av sin andel (så kallad utjämnande anvisning) eller om det föreligger stark anknytning till annan kommun (så kallad anknytningsanvisning).

Samtliga kommuner ska omfattas av anvisningar avseende mottagande av asylsökande ensamkommande barn och tilldelas en andel. Ingen andel kommer att vara lägre än en (1) promille. Innan Migrationsverket fastställer andelarna ska länsstyrelserna ges möjlighet att i samråd med verket göra regionala justeringar av andelarna på kommunnivå.

Andelarna grundas på ett antal variabler och på statistik från föregående kalenderår. Andelarna fastställs i samband med Migrationsverkets prognos i februari varje år och löper under tolv månader med start den 1 mars varje år. I dagsläget ser det ut som att det kommer att behövas cirka 21 platser 2025.

ARBOS har haft 7 lägenheter i Bomhus, som sagts upp. Planen är att de i stället ska tas emot på Björkegrenska. Björkegrenska har endast tagit emot en person under 2024. Befintliga rum på Björkegrenska är tänkta att nyttjas under 2025 också.

5.2. Stödboende för vuxna med missbruksproblematik

Stödboende för vuxna med missbruksproblematik tillhandahålls i egen regi genom Hemstagården (män) och Nova (kvinnor).

På stödboendena ställs krav på nykter- och drogfrihet under placeringstiden och målet är att bryta missbruk, destruktiva livsmönster och möjliggöra att individen kan tillgodogöra sig annan vård. Det kan även vara en del av en utslussningsprocess från annan heldygnsvård.

Placering på stödboendet är en biståndsinsats som beslutas av Utredningsenhet vuxen. Vården planeras utifrån individens behov och en vårdplan och en genomförandeplan upprättas tillsammans med individen och respektive stödboende. Placeringstiden är individuell och bedömning görs bland annat utifrån individens vårdbehov, möjlighet att anskaffa eget/annat boende, för att tillgodose annan vård, stabil nykter och drogfrihet, genomförande av utredning eller insättning av medicinering.

Hemstagården har 23 platser för män från 21 år och uppåt med missbruk eller beroende, psykisk ohälsa eller annan problematik som påverkar den sociala tillvaron.

Nova har 10 platser för kvinnor från 21 år och uppåt med missbruk eller beroende, psykisk ohälsa eller annan problematik som påverkar den sociala tillvaron.

De boende på Hemstagården får ta ansvar för lokalen, mat, städning med mera utifrån deras individuella förutsättningar.

Stödboende för vuxna med missbruksproblematik Hemstagården	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026-2030
Totalt	23	23	23	23	23	23	23
Förändring (+/-)	-	-	-	-	-	-	-

Stödboende för vuxna med missbruksproblematik Nova	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026-2030
Totalt	10	10	10	10	10	10	10
Förändring (+/-)	-	-	-	-	-	-	-

Behov

Det är en hög efterfrågan på platserna till Hemstagården. Oftast är det kö och behovet ser ut att hålla i sig över tid.

Inom Nova är det ett kontinuerligt flöde mellan in- och utflytt och det uppstår sällan längre tids köer, även om det ibland kan förekomma viss kö till platserna.

Det har varit en hög efterfrågan på platserna och båda stödboendena har under året varit fullbelagda och med en väntetid/kö till verkställighet. Behovet är till stor del kopplat till bostadslöshet och begränsade möjligheter till att tillgodogöra sig annan vård, såsom öppenvård, om det saknas en egen bostad att slussas ut till. Placeringar på behandlingshem tenderar därmed även att bli längre då det råder väntetid för att möjliggöra vård på hemmaplan. På Hemstagården har i snitt minst 80 % av de inskrivna saknat annan boendelösning, medan siffran är omkring 60% på Nova. (Männen har generellt svårare att både anskaffa och behålla bostad, medan kvinnor har en ökad förmåga till att behålla bostad).

Utökningen av jourlägenheter har möjliggjort snabbare utslussning från Hemsta och Nova vilket inneburit att Utredningsenhet Vuxen idag beviljar boendebeslut för tre månader.

En genomlysning av behovet av Valfärd Gävles tillsynsboende och stödboenden har påbörjats och innan den är genomförd är det svårt att säga något om behov av platser. Det verksamheten dock kan konstatera är att efterfrågan över tid har varit större än tillgången.

5.3. Hem för vård och boende (HVB)

Socialnämnden ansvarar för att i sin omsorg om barn och unga tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört, 5 kap 1 § SoL.

Placeringskommunen har, enligt principen om det sammanhållna vårdansvaret, kvar ansvaret under vistelsen och i anslutning till att vården upphör. Det betyder att när ungdomar flyttar ut från familjehem, stödboende och HVB, så har nämnden ett ansvar för att den unge får det stöd den behöver, vilket kan innefatta boende.

Det är ett stort steg att för en ungdom flytta direkt från HVB-hem till egen lägenhet. Det kan därför behövas stöd i boendet för dem som klarar eget boende, men även andra insatser så som boende anpassade för psykiska och/eller fysiska funktionsnedsättningar. Det rör sig om ungdomar som behöver individuellt utformade insatser och de som kan bo i grupp.

Gällande familjehemsplacerade ungdomar

För de ungdomar som Gävle kommun har placerade i familjehem så är praxisen den att de som regel bor kvar i sina familjehem tills dessa att de fullföljt sin gymnasieutbildning, vanligtvis är den unge 19-20 år när den är klar med detta. Dock finns det ungdomar som vid 18 års dagen inte längre vill vara familjehemsplacerade men det är något eller några år kvar tills gymnasieutbildningen är klar. Även dessa ungdomar har kommunen ansvar för och i ansvaret ingår det då att ombesörja att ungdomen har ett boende samt att den unge får det stöd den behöver.

Vid utflytt från familjehemmet är tanken att den unge har en egen bostad med eller utan stöd från Socialnämnden, men kan också vid behov beviljas kollektivt boende i boendeformen stödboende.

Behov

De HVB-hem som idag finns inom Gävle kommun ägs och drivs i extern regi.

Det har gjorts en utredning i möjligheten att skapa ett HVB i egen regi, som slutfördes i november 2023. Utredningen kom fram till att:

”Slutsatsen blir att det är motiverat att starta ett SoL/LSS-boende i egen regi. Detta bör dock göras tillsammans med regionens barn och ungdomspsykiatri.

-Det är också motiverat att starta ett HVB-hem och stödboende i egen regi men det bör i så fall vara ett akut- och utredningshem.

- Underlaget bedöms vara för litet för Gävle kommun att starta ett internt familjeboende”. Utredningen lämnades över till sektorledningen december 2023.

Pågående förändringsarbete; Sektorn har under 2024 gjort ett omfattande omställningsarbete inom flera områden för att både utveckla verksamheterna och minska kostnaderna. Vi ser exempelvis att antalet externa placeringar i HVB-hem har minskat och att ett arbete har inletts för att utveckla insatser på hemmaplan för barn och unga. Dock kvarstår de ekonomiska utmaningarna och sektorledningen behöver fortsätta arbetet med att stödja insatser på hemmaplan.

6. Tillsynsboende

Tillsynsboende är en behovsprövad boendeform enligt Socialtjänstlagen och är ett stadigvarande boendebadativ. Tillsynsboendet som Valfärd Gävle driver ligger på Stallgatan och är ett boende som vänder sig till personer med pågående drogproblematik och samsjuklighet med psykisk ohälsa. Boendet startades för att minimera antalet hemlösa i Gävle kommun. Det finns inget omvårdnads-/HSL ansvar, utan de boende kan, vid behov, ha insatser av hemtjänst.

Det är Utredning vuxen som utreder och placerar på boendet.

Stallgatan har 27 mindre lägenheter med kokvrå och hygienrum, samt 8 rum med egna hygienrum. Stallgatan har även 3 lägenheter som erbjuds för tillfällig jourplacering.

Tillsynsboende, Stallgatan	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026-2030
Totalt	35	35	35	35	35	35	35
Förändring (+/-)	-	-	-	-	-	-	-

Behov

Valfärd Gävle har en pågående översyn där Stallgatans nuvarande utformning (lokal) och inriktning ses över för att se hur man bäst kan hjälpa målgruppen. Stallgatans tillsynsboende är ständigt fullbelagt och Valfärd Gävle nyttjar idag fler jourlägenheter till utredningar.

7. Boende på Björkegrenska och Kristinelundgården

Björkegrenska är ett kommunalt boende som beviljas i första hand till hemlösa barnfamiljer utan tilldelning av ett kontrakt. 12 kap. jordabalken är således inte tillämplig. Ett boende på Björkegrenska beviljas hemlösa barnfamiljer även i en akut situation enligt 4 kap. 1 § SoL, samt därefter enligt 4 kap. 2 § SoL. En barnfamilj kan också utan att ha varit i nöd ansöka om att få en plats på Björkegrenska. Klienten betalar en dygnsavgift enligt socialtjänstlagen. Boendet är ett delvis ett kollektivt boende utan vård eller behandling, men med stödjande insatser för att familjer aktivt ska söka eget boende och genom att främja samhällsintegration.

Även enskilda vuxna kan få tillgång till ett rum på Björkegrenska, dock inte i ett akut läge, utan först efter utredning och bedömning.

Från och med 1 juli 2022 har kommunerna i landet övertagit ansvaret från Migrationsverket för att ordna boende till flyktingar från Ukraina. För närvarande finns inga stora strömmar av flyktingar till Sverige, men Gävle kommun har en beredskap att successivt kunna ta emot de människor som behöver boende. Samordning och dialog med Migrationsverket och Länsstyrelsen sker centralt i kommunen.

Nyanlända personer som av Migrationsverket anvisas till Gävle kommun erbjuds boende på Björkegrenska, i avvaktan på ett förstahandskontrakt hos det kommunala bostadsbolaget

På Björkegrenska finns totalt 55 rum med dusch och toalett, det är gemensamt kök på varje våning. Ett av husen på Björkegrenska nyttjas idag för Matakutens verksamhet, samt för administrativa kontorsplatser. I ett av husen på Björkegrenska finns en avdelning med 24 rum som idag är avsatt till flyktingar från Ukraina.

I oktober 2024 bodde det totalt 30 vuxna och 20 barn där.

16 rum på Björkegrenska kan nyttjas för akutboende för till exempel hemlösa barnfamiljer. I oktober 2024 nyttjar 8 vuxna och 5 barn akutboendet för familjer.

Björkegrenska					
Avdelning för Ukraina	2020	2021	2022	2023	2024
+ "vanligt akutboende"					
Vuxna "avdelning för Ukraina"			24	33	30
Barn "avdelning för Ukraina"			19	24	20
Vuxna "vanligt akutboende"				4	8
Barn "vanligt akutboende"				2	5
Totalt	67	87	43	63	63
Förändring (+/-) antal boenden	-41	+20	-23	+20	-

Kristinelundsgården	2020	2021	2022	2023	2024
Vuxna "från Ukraina"				82	82
Barn "från Ukraina"				25	24
Totalt antal boenden från Ukraina på Kristinelundsgården	-	-	44	107	106
Förändring (+/-) antal boenden	-	-	-	+63	-1

På Kristinelundsgården finns tre våningar och på varje våning finns 21-22 rum. Totalt bor där i oktober 2024 106 gäster. Hyresavtal för Kristinelundsgården med Bokbacken/Hemsö går ut 2027.

Som mest under 2024 bodde det 117 personer på Kristinelundsgården.

Behov

För att i tidigt skede få information kring läget för invandringen, deltar Valfärd Gävle i Länsstyrelsens träffar, samt bevakar svar från Migrationsverket och Länsstyrelsen vad det gäller tilldelning.

21 personer förväntas anvisas till Gävle kommun under 2025. Under 2024 förväntades 59 personer att anvisas till Gävle. Valfärd Gävle har dock endast tagit emot en person under 2024 i oktober och Migrationsverket har aviserat att överföringar skall ske i slutet av året (med 3 veckors varsel).

8. Skyddat boende

Ett skyddat boende tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp tillsammans med andra relevanta insatser. Skyddat boende är en insats enligt socialtjänstlagen, med utgångspunkt i 5 kap.11 § SoL och beslut enligt 4 kap. 1 § SoL. Socialnämnden har det yttersta ansvaret för att personer som utsatts för brott får det stöd och den hjälp de behöver. Socialtjänsten ansvarar för att utifrån en utredning av den våldsutsattas och eventuella barns behov, bedöma vilken insats som är lämplig, till exempel i form av skyddat boende (prop. 2006/07:38 s.12).

Det finns även skyddat boende hos kvinnojourer och liknande, där inte beslut från Socialnämnden behövs.

Det finns ett ramavtal för köp av platser i skyddat boende för vuxna, ungdomar samt vuxna med medföljande barn. Det är EVIN och Utredningsenhet Vuxen som utreder och placerar på skyddat boende.

För att garantera en hållbar boendelösning för personer utsatta för våld i nära relationer så har Gävle kommun ingått ett avtal med två kommuner om att ömsesidigt kunna erbjuda bostad i respektive kommuner.

9. Härbärke

Organisationen Hela människan har sedan tidigare en IOP (Idéburet offentligt partnerskap) för dagverksamhet för personer i hemlöshet. För perioden 2023–2025 utvecklas även IOPn till att ingå tillgång till Härbärke med ca 15 sovplatser, tre lägenheter och ett jourrum.

10. Utredning för insatser mot hemlöshet

Arbetet med boende för målgrupper som riskerar, eller befinner sig i hemlöshet, behöver utvecklas. Flera pågående arbeten behöver både samordnas internt samt med externa aktörer (inom förvaltning, koncern och i kommunen), för att ge bättre förutsättningar att möta målgruppen. Arbetet behöver ta sin utgångspunkt i en nulägesanalys, där problemet behöver beskrivas både ur kvantitativa och kvalitativa aspekter. Exempel på detta är omfattningen av hemlösheten i Gävle, hur målgruppen ser ut, samt vilka insatser som idag finns. Därefter behöver ett antal förslag tas fram eller befintliga förslag analyseras. Det kan handla om eventuell förändring av de insatser vi har idag, samt de samverkansformer som finns. Behov av nya boendelösningar behöver också analyseras och föreslås. Allt ovanstående behöver sättas i sammanhanget kring ny Socialtjänstlag.